

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN – AL. ROSETTI”
REZULTATELE MONITORIZĂRIILOR POSTURILOR DE RADIO ȘI DE TELEVIZIUNE
în lunile mai și iulie 2012

În lunile mai și iulie, au fost realizate primele două etape de monitorizare prevăzute pentru anul 2012. Echipa alcătuită din Blanca Croitor, Andreea Dinică, Adina Dragomirescu, Ana-Maria Iorga Mihail, Carmen Mîrzea Vasile, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Irina Nicula (coordonator Rodica Zafiu) a monitorizat 13 posturi de televiziune (**TVR 1, TVR Info, TVR Cultural, Antena 1, Antena 3, Pro TV, Prima TV, B1 TV, Realitatea TV, România TV, OTV, Kanal D și Digi 24**) și un post de radio (**Radio România Actualități**), alese în funcție de audiență, de acoperirea națională, de ponderea emisiunilor informative și de dezbateri și de asumarea unui rol cultural și educativ.

În raport cu sesiunile corespunzătoare din anul 2011, s-a renunțat la monitorizarea unor posturi cu audiență mai scăzută sau în care predominau emisiuni nerelevante din punctul de vedere al folosirii limbii române (muzică, filme etc.), introducându-se în programul de monitorizare posturi recent apărute: TVR Info, Digi 24, România TV.

În fiecare dintre cele două etape s-au efectuat, ca de obicei, câte 300 de ore de monitorizare, urmărindu-se în primul rând transmisiunile de la orele de vârf, în special emisiunile de știri și dezbateri. Au fost monitorizate sub aspect lingvistic doar intervențiile verbale și mesajele scrise (titrări, crawluri) pentru care își asumă responsabilitatea redactorii și colaboratorii posturilor respective, nu și secvențele verbale aparținând invitaților în studio.

În plus față de etapele de monitorizare anterioare, a fost monitorizată prin sondaj (în interiorul timpului alocat fiecărui post de radio și de televiziune) și calitatea limbii folosite în mesajele publicitare.

Prezentăm în continuare câteva dintre cele mai importante constatări din rapoartele de monitorizare, selectând faptele în funcție de gravitatea abaterii și grupându-le după nivelul lingvistic la care se plasează.

*

1. Ortografie și punctuație

În sesiunea de monitorizare din mai 2012, a fost înregistrată, în textele apărute pe ecran, o singură eroare gravă de scriere: „nu cu **proști**” (România TV, 29.V) – corect: *prostii*. Din păcate, monitorizarea din iulie a infirmat ipoteza unei tendințe pozitive, pentru că au reapărut destul de multe greșeli grave, elementare, care privesc scrierea cu *i, ii, iii* la finală de cuvânt – „suntem **mândrii** de ambele flote”, „suntem **mândrii** de orice navă” (Antena 1, 30.VII) – corect: *mândri*; „director executiv al unui fond de investiții” (Prima TV, 24.VII) – corect: *investiții*; „te-ai săturat (...) să **fi** grăbit” (Prima TV, 26.VII) – corect: *fi*; „**ligiii** profesioniste” (TVR Info, 31.VII) – corect: *ligii* – și folosirea incorectă a cratimei: „unde se **v-a** întâlni cu președintele” (România TV, 17.VII) – corect: *va*.

În ambele etape de monitorizare au fost înregistrate, în continuare, destul de multe greșeli (pentru care se pot consulta rapoartele detaliate și tabelele de monitorizare) în folosirea semnelor de punctuație, în special a virgulei.

2. Ortoepie

Au continuat să apară numeroase pronunțări greșite ale unor cuvinte uzuale. Cele mai multe erori au fost deja semnalate în monitorizările din anii trecuți și privesc pronunțarea termenilor *serviciu* – „vine omul de **servici** și dă cu...” (OTV, 7.V); „troleibuzul care ne duce la **servici**” (OTV, 7.V); „Tânăra era îmbrăcată de **servici**” (Realitatea TV, 26.V); „femeie de **servici**” (OTV, 10.VII); „dacă nu se prezintă luni la **servici**” (OTV, 26.VII) – corect: [*serviciu*] – și *spray*: „Eleva care a pulverizat spray [**sprei**] paralizant” (Kanal D, 24.V); „În acel moment, liceana a scos spray-ul [**spreiul**] paralizant și l-a pulverizat în clasă” (Realitatea TV, 24.V); „Vorbim de plasturi, cremă, spray [**sprei**] sau gel” (Realitatea TV, 27.V); „spray-ul [**spreiul**]” (TVR Info, 24.V) – corect: [*sprei*]. Termenul *seif* (pe care vorbitorii nu par să-l mai raporteze la etimonul său englezesc) apare de multe ori pronunțat și accentuat greșit: „**seif**” (România TV, 29.V); „Banii cu care venise în Constanța au fost găsiți intacti

în seif” (Realitatea TV, 29.V); „un seif” (Digi 24, 26.VII), „seiful” (Prima TV, 25.VII); „să predai cheia seifului [se-i-fu-lui]” (Realitatea TV, 10.VII) – corect: *seif* (monosilabic), *sei-ful*, *sei-fu-lui*.

3. Gramatică

Formele hibride de indicativ imperfect *vroiam*, *vroia*, *vroiau* etc., în locul celor corecte, fără *-r-* în radical – *voiam*, *voia*, *voiau* etc. –, continuă să fie folosite la multe dintre posturile monitorizate. Nu sunt diferențe semnificative între situația din mai 2012 – „satele în care **vroiam** să ajung” (RRA, 6.V); „cât **vroiam** eu” (OTV, 19.V); „nu **vroia** să spună ce a pățit” (Antena 1, 4.V); „Despre asta **vroiam** să vorbim” (Realitatea TV, 18.V); „...pentru că noi **vroiam** să mergem” (Kanal D, 16.V); „dacă **vroiai** să te răcorești” (Pro TV, 3.V); „**vroiam** să te întreb” (Prima TV, 26.V) etc. – și cea din iulie 2012: „treceți la ceea ce **vroiați** să ziceți” (Realitatea TV, 5.VII); „asta **vroiam** să vă spun” (OTV, 13.VII); „**vroiam** să te întreb” (TVR Cultural, 18.VII); „**vroia** să fie fotografiată” (Pro TV, 11.VII); „**vroia** să-l părăsească” (Antena 1, 19.VII) etc.

Verbele *a conversa*, *a risca*, *a concura*, *a merita* sunt folosite greșit ca reflexive: „Mădălin, eu **mă risc**...” (Kanal D, 1.V) – corect: *risc*; „**Vă conversați** pe net” (Pro TV, 26.V) – corect: *conversați*; „domnul Iliescu **se concurează** cu ceilalți competitori” (OTV, 16.V) – corect: *concurează*; „Și **se merită** câștigul?” (Kanal D, 19.VII) – corect: *Și merită câștigul?* În toate aceste cazuri, construcția cu reflexiv este marcată sociolingvistic ca aparținând vorbirii inculte.

Atrag atenția, deși nu sunt numeroase, greșelile în formarea pluralului unor substantive, fie că este vorba de variante populare, neîngrijite – „să se ia de **beregăți** cu o lume întregă” (OTV, 7.V) – corect: *beregate*; „Terasele de la **cârciume** sunt pline” (Kanal D, 29.VII) – corect: *cârciumi* – fie că sunt produse de analogie sau de o tendință spre hipercorectitudine: „aveau **colace**, pistoale cu apă” (Antena 3, 29.VII) – corect: *colaci*.

Este în continuare extrem de răspândită înlocuirea formelor adverbiale *maximum* și *minimum* cu cele ale adjectivelor corespondente, *maxim* și *minim*: „**maxim** 300 de parlamentari” (OTV, 8.V); „**minim** două limbi străine” (Antena 1, 12.V); „o discuție de **maxim** o oră” (România TV, 10.VII); „poate **maxim** 30 de persoane” (Prima TV, 6.VII); „**maxim** 15 minute” (Antena 3, 23.VII); „30, **maxim** 50 de oameni” (TVR 1, 14.VII); „în **maxim** 30 de zile” (Realitatea TV, 6.VII); „**maxim** 200 de oameni” (OTV, 26.VII); „Se vor înregistra **maxim** 30 de grade” (B1 TV, 16.VII); „**maxim** o lună” (Kanal D, 15.VII); „**minim** cinci ani de zile” (Prima TV, 31.VII). Forma *maxim* este folosită greșit și în locuțiunea adverbială **la maxim*, în loc de *la maximum*: „Strălucire **la maxim**” (Kanal D, 12.V); „cu muzica dată **la maxim**” (Antena 1, 2.V); „Accidentul petrecut joi a testat **la maxim** capacitatea de intervenție a pompierilor” (Antena 3, 12.V); „ne vom încorda mușchii **la maxim**” (Pro TV, 4.V); „Să vă bucurați **la maxim**” (Pro TV, 4.V); „pentru cei care nu sunt proști **la maxim**” (OTV, 26.VII).

La fel de frecventă în ambele etape de monitorizare a fost utilizarea *și-ului* parazită după prepoziția *ca*: „Exact ce stabilesc acum **ca și** gust...” (Digi 24, 5.V) – corect: *ca gust...*; „**ca și** mod de a se preocupa de acest aspect” (Prima TV, 17.V) – corect: *ca mod*; „OTV-ul era destul de mic **ca și** audiență” (OTV, 19.V) – corect: *ca audiență*; „de cel care lucrează practic **ca și** medic” (OTV, 28.V) – corect: *ca medic*; „...care i s-ar fi convenit **ca și** femeie însărcinată” (România TV, 20.V) – corect: *ca femeie*; „pentru a se prezenta el **ca și** șef de stat la această reuniune” (România TV, 29.V) – corect: *ca șef de stat*; „Tu, **ca și** partener, nu ești foarte mândră?” (Kanal D, 5.V) – corect: *Tu, ca parteneră, nu ești foarte mândră?*; „Sunt foarte interesați **ca și** atitudine...” (Kanal D, 16.V) – corect: *ca atitudine...*; „Ție, **ca și** soț, îți pică bine” (Kanal D, 16.V) – corect: *ca soț*; „Eu venind la tine **ca și** telespectator” (Prima TV, 30.V) – corect: *ca telespectator*; „îl va avea **ca și** partener pe Andy Garcia” (România TV, 26.VII) – corect: *ca partener*; „ceea ce avem până acum **ca și** declarație oficială” (Digi 24, 13.VII) – corect: *ca declarație oficială*; „care e deasupra mea, **ca și** guvern” (OTV, 11.VII) – corect: *ca guvern*; „pe sine, **ca și** politician” (Realitatea TV, 12.VII) – corect: *ca politician*; „Se va folosi **ca și** drum de întoarcere” (Radio România Actualități, 26.VII) – corect: *ca drum de întoarcere*; „**Ca și** turist?” (Antena 1, 29.VII) – corect: *Ca turist?*; „Unde-ți dorești să ajungi **ca și** fotbalist?” (Pro TV, 29.VII) – corect: *ca fotbalist*; „**Ca și** lungime, sunt vreo 3 kilometri 600” (Kanal D, 7.VII) – corect: *Ca lungime, sunt vreo 3 kilometri 600 / Lungimea este de vreo 3 km 600*.

Nu se constată schimbări esențiale nici în privința utilizării fără prepoziția *pe* a complementului direct realizat prin pronume relativ (*care* în loc de *pe care*): „distrugerile **care** le-ați văzut” (OTV, 10.V) – corect: *pe care le-ați văzut*; „platani **care** i-a scos zilele trecute” (OTV, 22.V) – corect: *pe care i-a scos*; „măsurile **care** urmează să le ia” (România TV, 7.V) – corect: *pe care*

urmează să le ia; „...de la respectul **care-l** arată turiștilor...” (Kanal D, 5.V) – corect: ... **pe care-l arată**; „mulți pacienți **care-i** aveți” (B1 TV, 13.V) – corect: **pe care-i aveți**; „un alt aspect **care** voiam să-l discutăm” (TVR 1, 10.V) – corect: **pe care voiam să-l discutăm**; „scorul (...) **care-l** va obține în noiembrie” (Antena 3, 15.VII) – corect: **pe care-l va obține**; „partea aceea frumoasă **care** oricine o are” (Prima TV, 8.VII) – corect: **pe care oricine o are**; „conform informațiilor **care** le-avem” (Digi 24, 15.VII) – corect: **pe care le-avem**; „revista cea de pe vremuri, **care** o știți” (OTV, 18.VII) – corect: **pe care o știți**; „Care sunt primele măsuri **care** ar trebui să le ia statul bulgar?” (Realitatea TV, 18.VII) – corect: **pe care ar trebui să le**.

Dintre extinderile abuzive ale prepoziției *pe*, alegem doar trei exemple, din a doua perioadă de monitorizare: „căci a mai fost el o dată **pe** situația asta așa” (Antena 3, 6.VII) – corect: **în situația asta așa**; „ești reporter de mult timp **pe** Parlament” (Antena 3, 6.VII) – corect: **la Parlament**; „**pe** imagini se vede” (Kanal D, 13.VII) – corect: **în imagini**.

Dezacordul numeralelor cu utilizare adjectivală a fost înregistrat destul de frecvent: „**doisprezece** minute” (Pro TV, 5.VII) – corect: **douăsprezece minute**; „**doisprezece** miliarde” (Pro TV, 26.VII) – corect: **douăsprezece miliarde**; „o sută nouăzeci și **unu** de mii de kilometri pătrați” (România TV, 10.VII) – corect: **o sută nouăzeci și una de mii**; „douăzeci și **unu** de mii de euro anual” (Prima TV, 18.VII) – corect: **douăzeci și una de mii**; „aproape douăzeci și **unu** de luni” (TVR Cultural, 13.VII) – corect: **aproape douăzeci și una de luni**. Prin contrast cu exemplele de mai sus, în care se poate vedea tendința de invariabilizare a numeralului compus, sub forma de masculin, s-a înregistrat și fenomenul opus, de utilizare a formei de feminin în locul celei de masculin: „**patruzeci și una** de grade” (Pro TV, 14.VII) – corect: **patruzeci și unu de grade**.

E totuși îmbucurător faptul că a scăzut vizibil frecvența greșelii care constă în folosirea formei de masculin pentru exprimarea orei, la numerele compuse cu *doi*. Exemplele sunt mult mai puține decât în urmă cu câțiva ani: „Până înspre ora **doisprezece**” (Realitatea TV, 23.V); „la ora **doisprezece**” (Pro TV, 5.VII, Antena 3, 8.VII; Kanal D, 10.VII) – corect: **ora douăsprezece**; „în jurul orei **doisprezece**” (România TV, 2.VII) – corect: **în jurul orei douăsprezece**; „măine de la **doisprezece și zece**” (Antena 1, 9.VII) – corect: **măine de la douăsprezece și zece**; „ora **douăzeci și doi**” (Pro TV, 29.VII) – corect: **ora douăzeci și două**.

4. Lexic și stilistică

O greșeală semantică frecventă este pleonasmul. Dintre exemplele de pleonasm înregistrate, menționăm: „**Poate e posibil** să apară și grindina” (Antena 3, 12.V) – corect: **Poate apărea și grindina** / **E posibil să apară și grindina**; „**Chiar** Hillary Clinton **însăși** a spus...” (Kanal D, 14.V) – corect: **Chiar Hillary Clinton a spus... / Hillary Clinton însăși a spus...**; „există mari șanse ca cei doi să **redevină din nou** un cuplu” (Antena 1, 23.VII) – corect: **există mari șanse să redevină (un) cuplu / să devină din nou (un) cuplu**; „**au readus-o din nou** la viață” (Pro TV, 8.VII) – corect: **au readus-o la viață / au adus-o din nou la viață**; „vremea **se menține în continuare** caldă” (TVR 1, 9.VII) – corect: **vremea se menține caldă / vremea va fi în continuare caldă**; „un **ciclop cu un singur ochi**” (despre mascota Jocurilor olimpice) (Digi 24, 26.VII) – corect: **un ciclop / o mascotă cu un singur ochi**.

Prețiozitatea care presupune inadecvare semantică s-a înregistrat mai ales în folosirea termenilor *a servi* și *a debuta*: „toți cei o sută de copii **au servit** aceeași mâncare” (Pro TV, 23.V) – corect: **au mâncat**; „Cei de la Roxette nu pot **servi** bucatele tradiționale fără a gusta și din băutură” (Kanal D, 19.VII) – corect: **nu pot mânca**; „procesul **a debutat** la ora 9.00” (Pro TV, 30.V) – recomandat: **procesul a început**. Construcțiile fixate în limbă apar uneori modificate din cauza prețiozității lexicale: „în cadrul acestei întâlniri, care **a luat final**, de altfel” (România TV, 27.V) – corect: **a luat sfârșit**.

Merită semnalate, în final, două grave confuzii semantice: între *liber* și *libertin* („având o relație **libertină**, bazată mai mult pe prietenie”, B1 TV, 19.V – corect: **o relație mai liberă**) și între *dezinsecție* și *deratizare* („chiar dacă autoritățile **deratizează** spațiile verzi” [în știre, este vorba despre problema căpușelor], Prima TV, 3.V – corect: **chiar dacă autoritățile fac dezinfecție în spațiile verzi**).

Observații asupra mesajelor publicitare

Având în vedere faptul că aceleași mesaje publicitare sunt retransmise de posturi diferite, indicarea postului reprezintă doar un mod de identificare a greșelii, nu o atribuire a responsabilității. În genere, în mesajele publicitare s-au regăsit abaterile de la normă semnalate și în monitorizarea emisiunilor de televiziune: apariția pe ecran a unor texte fără diacritice (mai ales la OTV), unele erori de acord – „Aristol descoperă **cele mai bine ascunse** cuiburi de molii” (Kanal D) – corect: *cuiburile de molii ascunse cel mai bine*; „apoi **vine** împlinirea, podiumul, medaliile” (Prima TV, reclamă la Catena) – corect: *apoi vin împlinirea, podiumul, medaliile* – și mai ales formele greșite ale adverbului *maximum* și *minimum*: „în **maxim** 10 secunde” (OTV, Top Shop, Magic Bullet) – corect: *în maximum 10 secunde*; „Creditul se aprobă în **maxim** trei zile” (Kanal D, reclamă la Unicredit Țiriac Bank) – corect: *în maximum trei zile*; „în **maxim** 5 zile” (Pro TV, reclamă la BCR) – corect: *în maximum 5 zile*; „**minim** 3 luni” (Pro TV, reclamă la Prostatamol) – corect: *minimum 3 luni*; „**minim** 3 indicii” (Antena 1) – corect: *minimum 3 indicii*; „ca să trăiești **la maxim** experiența UEFA EURO 2012” (Pro TV, reclamă la Orange) – corect: *la maximum* etc.

În concluzie:

În raport cu sesiunile de monitorizare din anii trecuți, s-au constatat anumite evoluții pozitive în utilizarea limbii române la posturile de radio și de televiziune: reducerea numărului de texte fără diacritice, grija pentru autocorectarea rapidă a textelor scrise pe ecran sau a formulărilor orale, exprimarea corectă a orei (*ora douăsprezece*) etc. Din păcate, unele greșeli (curente în folosirea neîngrijită a limbii române) persistă, în ciuda repetatelor semnalări din precedentele monitorizări.